

- ROAF, M. 1998. A mezopotámiai világ atlasza (Az ókori Mezopotámia, Anatólia, Irán, Palesztina és Szíria). – Helikon Kiadó–Magyar Könyvklub, Budapest, 238 p.
- ROSTOVITZ, M. 1926. The Social and Economic History of the Roman Empire. – Oxford University Press, Oxford, 695 p.
- SHMIDA, A.–EVENARI, M.–NOY-MEIR, I. 1985. Hot Desert Ecosystems: An Integrated View. – In: EVENARI, M.–NOY-MEIR, I.–GOODALL, D. W.: Ecosystems of the World (12B): Hot Deserts and Arid Shrublands. Elsevier Science Publishing Company, Amsterdam, 450 p.
- WALTERS, S. E. 1970. Water for Larsa: an Old Babylonian Archive Dealing with Irrigation. – Yale University Press, New Haven. Cit. – In: JOHNSON, D. L.–LEWIS, L. A. 1995. Land Degradation: Creation and Destruction. Blackwell Publishers, Oxford UK & Cambridge USA, 335 p.

Beluszky Pál – Kovács Zoltán – Olessák Dénes (szerk.): A terület- és településfejlesztés kézikönyve. – Ceba Kiadó, Budapest 2001. 423 p.

A Ceba Kiadó Magyarország Kézikönyvtára sorozatában megjelent szakkönyv szerkezetileg két kötetre tagolódik. Az első, 400 oldalas megaladó terjedelmű kötet két nagy fejezetben foglalja össze a terület- és településfejlesztés elméleti és gyakorlati kérdéseit, míg a második, *A terület-és településfejlesztésben érintett szervezetek adattára* című kötet a kiadó korábbi kiadványaihoz hasonlóan egy igen részletes, több mint 200 oldalas, címében meghatározott témájú adatbázist tartalmaz. A kézikönyv első kötetében szereplő tanulmányok 30 elismert hazai szakembertől származnak, ennek megfelelően 30 témakörben foglalják össze a terület- és településfejlesztés elméleti és gyakorlati kérdéseit. Az új kézikönyv előzményének - metodikája alapján - az ÁRVAI József által szerkesztett, 1996-ban megjelent *A településfejlesztés elmélete és gyakorlata* című, sokat forgatott, ámde egyes fejezeteiben elavult szakkönyv tekinthető. Az újonnan megjelent kézikönyv elődjénél lényegesen több és frissebb információt tartalmaz, átfogóbb képet ad a terület- és településfejlesztés egyes szakterületeiről, miközben nagyobb hangsúlyt helyez a történeti folyamatok bemutatására és a nemzetközi tapasztalatok ismertetésére. Jelen könyvismertetésben a kézikönyv két nagy fejezete közül az elsőt, (*A terület- és településfejlesztés elmélete*) mutatjuk be.

A könyv bevezető tanulmányában HAJDÚ Zoltán elemzését olvashatjuk a terület- és településfejlesztés nemzetközi viszonyairól. A szerző egy rövid tudománytörténeti áttekintést követően összefoglalja a 20. sz. vezető hatalmainak század eleji és a második világháborút követő terület- és településfejlesztési politikáját. A nemzetközi áttekintés után a szerző második tanulmányából a település-, településhálózat- és a területfejlesztés hazai múltját ismerhetjük meg, melyben részletes leírást kapunk többek között az ötéves tervek területfejlesztési elképzeléseiről valamint az Országos Településhálózat-fejlesztési Keretrendezvényről.

A kötet harmadik, egyben leghosszabb fejezete BELUSZKY Pál Magyarország térszerkezetéről és településhálózatáról írt munkája. A szerző a település fogalmának magyarázatával vezeti be tanulmányát, majd elemzést ad a településállomány formálódásáról, ill. a hazai tér- és településszerkezetéről. Ezt követően a városok és falvak fejlődéséről és típusairól, valamint sajátos tanyarendszerünkről olvashatunk.

NEMES NAGY József és SZABÓ Pál a regionális folyamatokkal, a regionális fejlődéssel foglalkozó tanulmányában ismerteti a régiók gazdasági és irányítási szerepét, a nehézségekkel küzdő térségek típusait, és magyarázatot kapunk a gazdasági fejlettség regionális eltéréseire is. A fejezet egyebek mellett foglalkozik az Európai Unió statisztikai régiórendszerével és ennek kapcsán Magyarország NUTS régiók szerinti felosztásának problémáival is.

A könyv ötödik fejezete a településfejlődésről szól, szerzője KOVÁCS Zoltán. A tanulmány bemutatja a települések osztályozási szempontjait és foglalkozik a települések kialakulására és fejlődésére ható tényezőkkel. Ezen kívül a szerző részletes történeti áttekintést ad az urbanizáció ókortól napjainkig tartó folyamatáról, bemutatja a modern városfejlődés szakaszait és a települések belső, térbeli tagolódását vizsgáló városökológiai modelleket.

A Területfejlesztési koncepciók napjainkban című fejezetben PÁTKAI Zsuzsanna és PERGER Éva törlából naprakész információkat kaphatunk a területi tervezés szerepéről, jogszabályi feltételeiről és európai uniós alapelveiről. A tanulmány bemutatja az Országos Területfejlesztési Koncepció legfontosabb céljait és a regionális fejlesztési stratégiák főbb pontjait.

A következő tanulmány a különböző történelmi időszakban született közlekedésfejlesztési koncepciókat, mint a területi tervezés meghatározó eszközeit vizsgálja. TINER Tibor a 20. sz. és az utóbbi évek közlekedésfejlesztési koncepciót közlekedési ágazatok szerinti bontásban mutatja be és értékeli.

MICHALKÓ Gábor tanulmánya *Turizmus és területfejlesztés* címmel áttekintést ad a hazai turizmuspolitika múltjáról és jelenéről, az idegenforgalmi fejlesztések területi rendszeréről és két kiemelt turisztikai terület, a Balaton és Budapest példáján feltárja a turizmusra alapozott területfejlesztés lehetőségeit.

A következő két fejezet tartalmilag szorosan kapcsolódik egymáshoz. CSEFKÓ Ferenc a település- és területfejlesztés intézményrendszerét bemutató tanulmányában az önkormányzatok szerepkörét ismerteti, míg G. FEKETE Éva a területfejlesztés szereplőit az állami, a magán és a civil szféra oldaláról; a területfejlesztésben részt vevő intézményeket pedig területi hatáskörük szerinti csoportosításban mutatja be.

A terület- és településfejlesztés vállalkozási formáit elemző fejezet szerzője PÉTERI Gábor. Tanulmányából megismerhetjük a vállalkozói részvétel lehetőségeit a területfejlesztés célterületein, mint például az infrastruktúra fejlesztésben vagy a foglalkoztatásban.

Város- és régiómarketing a témája KOVÁCS Zoltán második tanulmányának, amelyben a szerző napjaink egyik legnépszerűbb terület- és településfejlesztési fogalmának kialakulásáról, elemeiről, gyakorlati alkalmazásának feltételeiről, továbbá egyre bővülő magyar nyelvű szakirodalmáról ad áttekintést.

A következő két fejezetben KÖSZEGFALVY György összefoglalását olvashatjuk a terület- és a településrendezés témaköreiről. Az első tanulmány a fogalom meghatározását követően a területrendezési tevékenység tartalmát írja le, majd kiemeli a területrendezés legfontosabb feladatait, (pl. a területfelhasználás koordinálás a települési környezet és a kulturális örökség védelme). Az ezt követő fejezet hasonló logika szerint mutatja be a településrendezés eszközrendszerét, tervezési és jogi hátterét. A felsorolt témakörökön kívül a szerző áttekintést ad a településrendezés hazai helyzetéről is.

A település- és területfejlesztés adatbázisainak, a földrajzi információk rendszereknek a területi folyamatok értékelésében és szabályozásában játszott szerepével foglalkozik CSATÁRI Bálint tanulmánya. A szerző a területi elemző módszerek logikai folyamatát követve bemutatja, hogy statisztikai adatokból térinformatikai programok alkalmazásával hogyan nyerhetünk területfejlesztési döntések előkészítéshez alkalmas információkat.

PERGER Éva második tanulmánya a terület- és településfejlesztés eszközeiről ad igen részletes tájékoztatást. A jogi szabályozás ismertetésén kívül a szerző bemutatja a területfejlesztési tevékenységhez igénybe vehető hazai és európai uniós források felhasználási lehetőségeit és elosztási rendszerét.

A környezetvédelem hazai helyzetéről, a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásunkról és ezek területfejlesztési vonatkozásairól szól PERCZEL György tanulmánya. A természeti erőforrások szám-bavételével párhuzamosan a szerző áttekintést ad a környezet állapotáról, ill. annak területi eltéréseiről, majd ismerteti a fenntartható fejlődés alapelveinek alkalmazási lehetőségeit a hazai terület- és településfejlesztési tevékenységben.

A kézikönyv elméleti részének utolsó fejezetében HORVÁTH Gyula hazánk területfejlesztési politikáját az Európa Unióhoz történő csatlakozás szemszögéből vizsgálja. Tanulmánya foglalkozik regionális politikánkkal, kiemelve annak erős és gyenge elemeit, ismerteti az EU-csatlakozásig elvégzendő feladatokat, végezetül pedig a hazai és a kelet-közép-európai régiók egy lehetséges jövőképét tárja elénk.

A szakkönyv első részében szereplő tanulmányok ismertetése után következnek most néhány, a könyv egészét érintő, általános megállapítás. Véleményünk szerint a szerkesztők a terület- és településfejlesztés elméletének lényegét megragadó, aktuális témáit válogatták egy kötetbe. A tanulmányok ésszerű sorrendben, egymásra épülő tartalommal követik egymást, ugyanakkor az egyes fejezetek önállóan is kerek egészet alkotnak. Ebből adódik, hogy az egymást átfedő fejezeteknél ismétlések is előfordulnak. Örvendetes, hogy a könyv minden fejezetét irodalomjegyzék zárja, ami komoly segítség lehet azoknak, akik a témában részletesebben szeretnének elmélyedni. A tanulmányok nyelvezte a nem szakmabeliek számára is érthető, a könyv témaköreire szorosan kötődő ábrák, táblázatok és térképek tartalma helyénvaló, bár nyomdai kivitelezésük igényesebb is lehetne. A könyv kötése sem elég erős, néhány kinyitás után a lapok egy része elszabadul.

A kézikönyv, noha megjelenése óta nem sok idő telt el, máris nagy népszerűségnek örvend. Legfeljebb olvasói minden bizonnyal a főiskolások és egyetemisták, akik az új, nélkülözhetetlen segédkönyvben egy kötetbe gyűjtve találják a terület- és településfejlesztés rendkívül szerteágazó témaköreit. Ajánljuk továbbá a kézikönyvet a terület- és településfejlesztésben érintett önkormányzati szakembereknek, a szakma gyakorlati művelőinek és minden, a téma iránt érdeklődő olvasónak a figyelmébe.

UDVARHELYI GERGELY